

Natomiast dużą zaletą wydawnictwa jest bogaty i bardzo starannie dobrany materiał ilustracyjny oraz obszerne noty bibliograficzne po każdym artykule.

IRENA MALINOWSKA-KWIATKOWSKA (Kraków)

Simone Goyard-Fabre, *Philosophie politique XVIe - XXe siècles. Modernité et humanisme*, Paris 1987, P.U.F., ss. 543.

Autorka opublikowała już całą serię dzieł o filozofii i filozofii prawa głównie dotyczących wieku XVIII. Omawiana pozycja jest swego rodzaju próbą syntezy myśli politycznej nowożytnej: poczynając od myśli renesansu aż do niepokojów naszego czasu. Nie jest to jednak podręcznik i nie ma tu ani całościowego ujęcia w układzie chronologicznym wszystkich wątków, ani rozbudowanej faktografii. Książka dzieli się na trzy części. Część pierwsza to narodziny idei państwa w dobie renesansu i reformacji (Machiavelli, Bodin, monarchomachowie). Część druga to nade wszystko myśl racjonalistyczna XVII-XVIII w. Na czoło wysuwa się problem racjonalizacji politycznej ustroju monarchii absolutnej, ale i zarazem wskazanie, że idea rozumu w myśli politycznej tego okresu to także via prawo natury „la route de la liberté” — Pufendorf, Locke, Monteskiusz aż do Russa. Część trzecia rozpoczyna się konsekwencjami w sferze myśli politycznej rewolucji francuskiej i rozwojem idei republikanizmu w Europie XIX w. Filozofia idealistyczna niemiecka i Nietzsche szczególnie są rozważani przez autorkę, Marks i Engels pozostają całkowicie niemal poza kręgiem rozważań. Wiek XX to raczej tylko błyskotliwy esej, w którym uwagę zwracają szczególnie przenikliwe uwagi o „filozofii trzeciej drogi”, tak o Merleau-Ponty, jak i o eksperymencie komunistycznym między terrorem a problemem obozów koncentracyjnych. W konkluzjach jednakże autorka deklaruje pewien optymizm co do przyszłości filozofii politycznej: „Il importe que le message qu'apporte l'histoire de la philosophie politique éclaire une réflexion prospective dont l'enjeu n'est rien de moins que l'HUMANITÉ de L'HOMME” (podkr. w tekście, s. 525). Książka zasługuje na uważną lekturę.

STANISŁAW SALMONOWICZ (Toruń)

Mario da Passano, *Dalla „mitigazione delle pene” alla „protezione che esige l'ordine pubblico”. Il Diritto Penale Toscano dai Lorena ai Borbone (1786 - 1807)*, Milano 1988, ss. 433. Carlo Mangio, *La Polizia Toscana. Organizzazione e criteri d'intervento (1765 - 1808)*, Milano 1988, ss. 286 (tomy 3 i 6 serii pt. La „Leopoldina”. Criminalità e giustizia criminale nelle riforme del '700 europeo).

W grudniu 1986 r. odbył się w Sienie wielki kongres historyków prawa poświęcony reformie prawa karnego we Włoszech i w Europie w XVIII w. w związku z dwusetleciem opublikowania „Leopoldiny”, kodeksu karnego dla Toskanii. Zainicjowane z tej okazji prace monograficzne i materiały kongresu ukazują się pod ogólną redakcją profesora Luigi Berlinguera z Sieny. Łącznie przewidziano wydanie 13 tomów. Publikowane w 1988 r. tomy 3 i 6 stanowią studia monograficzne. M. da Passano poświęcił swoją monografię nade wszystko dziejom kodyfi-